

ШАРАК Любов Миколаївна

**Публічна дипломатія у сучасних
українсько-польських відносинах / Public
Diplomacy in Modern Ukrainian-Polish Relations**

спеціальність: 291 - Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

освітньо-професійна програма - Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
МВСКм-21
Л. М. Шарак

Науковий керівник:
д.е.н., професор, О. І. Тулай

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

" ____ " _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри
_____ **О. І. Тулай**

ТЕРНОПІЛЬ - 2024

АНОТАЦІЯ

Шарак Л. М. Публічна дипломатія у сучасних українсько-польських стосунках. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». – Західноукраїнський національний університет. Тернопіль, 2024.

У кваліфікаційній роботі досліджено роль публічної дипломатії у зміцненні міжнародного співробітництва. Проаналізовано вплив історичних подій на формування українсько-польських відносин. Висвітлено публічну дипломатію як запоруку публічного співробітництва між Україною та Польщею. Аргументовано та розкрито перспективи розвитку публічної дипломатії як складової українсько-польського співробітництва. Наведено шляхи вирішення дипломатичних проблем, щодо руху спільним майбутнім.

ANNOTATION

Sharak L. M. Public Diplomacy in Modern Ukrainian-Polish Relations. Research for the master's degree in speciality 291 'International Relations, Public Communications and Regional Studies.' - Western Ukrainian National University. Ternopil, 2024.

The qualification work explores the role of public diplomacy in strengthening international cooperation. The influence of historical events on the formation of Ukrainian-Polish relations is analysed. Public diplomacy as a key to public cooperation between Ukraine and Poland is highlighted. The prospects for the development of public diplomacy as a component of Ukrainian-Polish cooperation are argued and revealed. The ways of solving diplomatic problems and moving towards a common future are presented.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН	7
1.1 Особливості формування дипломатичних та соціально-економічних відносин між Україною та Польщею	7
1.2 Вплив історичних подій на формування українсько-польських відносин....	10
1.3 Роль спільної соціальної та культурної спадщини у розвитку українсько- польських відносин	16
Висновки розділу 1	19
РОЗДІЛ 2 ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКО- ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ	21
2.1. Політичний вимір публічної дипломатії в українсько-польських відносинах	21
2.2. Публічна дипломатія як запорука публічного співробітництва між Україною та Польщею	24
2.3. Роль публічної дипломатії у розвитку торгівельних відносин між Україною та Польщею у контексті військової агресії з боку росії	27
Висновки до розділу 2	31
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	33
Висновки до розділу 3	42
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Важливим аспектом сучасного контексту українсько-польських відносин є їхній розвиток в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, яке розпочалося у лютому 2022 року. Це вторгнення не лише поставило під загрозу територіальну цілісність і незалежність України, але й створило нові виклики для безпеки всієї Центрально-Східної Європи. У відповідь на цю загрозу Польща стала одним із найбільш активних союзників України на міжнародній арені, проявляючи солідарність через надання гуманітарної, військової та економічної підтримки.

Польща прийняла мільйони українських біженців, організувала низку ініціатив для їхньої інтеграції та забезпечення базових потреб, що суттєво зміцнило міждержавні відносини. Публічна дипломатія відіграє ключову роль у цьому процесі, оскільки дозволяє ефективно комунікувати з громадськістю як в Україні, так і в Польщі, сприяючи формуванню позитивного образу обох країн і підтримці українського народу на міжнародному рівні.

Крім того, українсько-польська публічна дипломатія зосереджена на зміцненні інформаційної безпеки та боротьбі з російською пропагандою. Спільні інформаційні кампанії, взаємна підтримка на міжнародних форумах та об'єднання зусиль у висвітленні агресії Росії сприяють посиленню міжнародної підтримки України.

Таким чином, сучасна публічна дипломатія між Україною та Польщею, розвинута в умовах військової загрози, стає не лише інструментом культурного обміну та міждержавного співробітництва, а й важливим елементом регіональної безпеки.

Актуальність теми. У сучасному глобалізованому світі важливість публічної дипломатії постійно зростає, особливо для країн, які прагнуть утвердити свій міжнародний авторитет і посилити культурні та політичні зв'язки із сусідніми державами. Україна, яка протягом останніх десятиліть знаходиться в центрі політичних та економічних змін, активно розвиває дипломатичні

механізми для зміцнення стосунків з іншими державами, зокрема з Польщею. Польща виступає важливим партнером для України не лише завдяки географічній близькості, але й через спільні історичні та культурні зв'язки, а також у контексті євроінтеграційних прагнень України. Таким чином, вивчення публічної дипломатії у сучасних українсько-польських стосунках є актуальним та необхідним для подальшого розвитку співпраці між країнами.

Обидві країни мають на меті розбудову демократичних інституцій, підтримку прав людини та забезпечення національної безпеки, що також сприяє посиленню співробітництва між ними. Публічна дипломатія є важливим інструментом, який дозволяє Україні та Польщі досягати взаєморозуміння на рівні громадськості, залучаючи до цього процесу не лише політичні еліти, а й широкі маси населення. Це сприяє розвитку довготривалих і стабільних відносин, що особливо важливо в умовах сучасних викликів міжнародній безпеці та внутрішній стабільності.

Українсько-польські відносини досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці: Дмитро Кулеба, Джеффри Девід Сакс, Ярослав Грицак, Анджей Стасюк, Януш Левандівський, Рафал Тшасковський, Ернест Гелнер, Річард Флорида, Тімоті Снайдер, Александра Кваснєвського, Гжегош Мотика, Ян Грос.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є аналіз ролі та особливостей публічної дипломатії у контексті сучасних українсько-польських відносин. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання:

- розкрити теоретичні основи публічної дипломатії та її значення для міждержавних відносин;
- дослідити еволюцію українсько-польських відносин у контексті публічної дипломатії;
- проаналізувати інституційні та інструментальні аспекти публічної дипломатії між Україною та Польщею;
- оцінити вплив сучасної політики на розвиток українсько-польських стосунків, зокрема у сфері культурного обміну, інформаційної безпеки та спільних освітніх програм;

- визначити перспективи розвитку публічної дипломатії у контексті поглиблення українсько-польської співпраці.

Об’єкт та предмет дослідження. Об’єктом дослідження є сучасні українсько-польські відносини, а предметом – публічна дипломатія як складова формування та розвитку цих відносин.

Наукова новизна. Наукова новизна роботи полягає у визначенні ключових інструментів та методів публічної дипломатії, що застосовуються Україною та Польщею для покращення взаєморозуміння та взаємодії між державами. Дослідження також дозволяє виявити нові аспекти у відносинах між країнами, що виникають внаслідок сучасних геополітичних змін та євроінтеграційних процесів.

Практичне значення дослідження. Результати роботи можуть бути використані державними установами, дипломатичними відомствами та громадськими організаціями, які займаються питаннями українсько-польської співпраці, для вдосконалення методів та стратегій публічної дипломатії. Зокрема, у роботі розроблено рекомендації щодо покращення комунікації з громадськістю, що сприятиме подальшому зміцненню партнерських стосунків між Україною та Польщею.

Положення, що їх винесено на захист. Усі наукові результати, які містяться у кваліфікаційній роботі і винесено на захист, отримано автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Наукові результати дослідження автора пройшли апробацію на III Міжнародних наукових читаннях іменні Богдана Гаврилишина 5 грудня 2023 року та IV Міжнародних наукових читаннях іменні Богдана Гаврилишина 28 листопада 2024 року, які відбулися на базі Західноукраїнського національного університету.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота загальним обсягом 54 сторінки складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 45 найменувань та містить 4 таблиці на 3 сторінках. У першому розділі розглядаються теоретичні аспекти публічної дипломатії та її роль у міжнародних

відносинах. Другий розділ присвячений аналізу еволюції та сучасного стану українсько-польських відносин. Третій розділ містить дослідження конкретних прикладів та механізмів публічної дипломатії між Україною та Польщею.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН

1.1 Особливості формування дипломатичних та соціально-економічних відносин між Україною та Польщею

Дипломатичні зв'язки – це фундамент міжнародних відносин, що сприяє встановленню стабільності, безпеки та співпраці між країнами. Вони охоплюють укладення договорів, участь у міжнародних організаціях, а також підтримку постійних контактів між урядами [30, 230 с].

На думку відомого теоретика міжнародних відносин Генрі Кіссінджера, «дипломатія є мистецтвом управління взаємозалежностями» [30, 235 с].

Для ілюстрації тези Генрі Кіссінджера про дипломатію як «мистецтво управління взаємозалежностями» в сучасних українсько-польських стосунках чудово підходить ситуація з гуманітарною та військовою підтримкою України з боку Польщі після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Це яскравий приклад взаємозалежності та ефективного дипломатичного управління у відповідь на кризу, коли обидві країни координували дії для подолання спільних загроз і викликів. [30, 346 с].

Після 24 лютого 2022 року Польща стала одним із найбільших партнерів України, організувавши масштабні гуманітарні ініціативи та підтримку біженців. Польща швидко відкрила кордони для мільйонів українців, які змушені були залишити домівки. Це рішення стало важливим кроком, що зміцнив взаємозалежність між країнами. У цьому контексті дипломатія відіграла значну роль, адже польське суспільство виявило надзвичайну солідарність, а уряд країни регулярно комунікував з українськими колегами для координації зусиль [9, 62 с].

Основними цілями дипломатичних зв'язків є наступні:

- двостороння дипломатія дозволяє країнам забезпечувати стабільність у регіоні, формувати альянси та вирішувати конфлікти мирним шляхом;
- дипломатія полегшує підписання економічних угод, сприяє інвестиціям і створює умови для розвитку торгівлі;
- дипломатичні відносини надають країні можливість обстоювати інтереси своїх громадян та підтримувати вплив на міжнародній арені [9, 64 с].

Сучасний український дипломат Дмитро Кулеба зазначив, що «дипломатія XXI століття вимагає гнучкості та інновацій, щоб відповідати на виклики глобалізації та зміни у світовій політиці» [20]. Це підтверджує важливість адаптивного підходу до дипломатії, що враховує сучасні політичні тенденції.

Взаємозалежність проявилася не лише на рівні урядів, а й на рівні громадських організацій, благодійних фондів та місцевих ініціатив, які швидко відгукнулися на потреби українців. Польська підтримка також охоплювала військову допомогу, включно з постачанням зброї та навчанням українських військових. Це ще більше зміцнило стратегічну співпрацю та продемонструвало, як дипломатичне управління взаємозалежностями допомагає обом країнам долати спільні загрози.

Згідно з даними ООН, у 2022 році світовий обсяг товарообігу між країнами сягнув рекордних показників, що демонструє зростаюче значення міжнародної торгівлі як складової економічного розвитку [16, 189 с].

Економічні зв'язки мають такі чіткі цілі:

- вихід на іноземні ринки дозволяє підприємствам збільшувати свої продажі та прибутки;
- міжнародні економічні зв'язки відкривають можливості для прямих іноземних інвестицій, що стимулює зростання внутрішнього ринку;
- обмін технологіями, досвідом і ресурсами допомагає країнам розвивати власні економіки та бути більш конкурентоспроможними на глобальному ринку [16, 189 с].

Економіст Джеффри Сакс стверджує: «Сучасна економічна дипломатія полягає в інтеграції національних економік у глобальну систему для досягнення сталого розвитку» [6]. Це підкреслює важливість економічної співпраці у вирішенні глобальних викликів.

Видами економічних зв'язків є:

- торговельні угоди забезпечують зниження митних бар'єрів, що стимулює експорт та імпорт товарів і послуг;
- прямі іноземні інвестиції (ПІІ) сприяють створенню робочих місць та зростанню валового внутрішнього продукту (ВВП);
- країни можуть співпрацювати у сфері фінансів, кредитування, обміну валютами, що полегшує торгівлю та інвестиції [42].

Соціальні зв'язки відіграють важливу роль у поглибленні міждержавних відносин, адже вони сприяють взаєморозумінню між народами та формують позитивний імідж країни за кордоном. Основними складовими соціальних зв'язків є культурний обмін, освітнє та наукове співробітництво, туризм і гуманітарна допомога [36].

Культурний обмін дозволяє країнам взаємодіяти на рівні звичайних громадян, створюючи передумови для формування позитивного образу держави та зміцнення двосторонніх зв'язків. Як зазначає культуролог Ернест Гелнер, «культурна дипломатія сприяє зміцненню національної ідентичності та допомагає країнам розуміти одна одну» [14, 76 с].

У дипломатичних відносинах враховувався і непростий історичний контекст українсько-польських відносин, адже країни мають складну спільну історію. Польща, усвідомлюючи цінність незалежності України для власної безпеки, змогла подолати історичні суперечності та культурні відмінності, щоб підтримати Україну. Цей приклад підтверджує, що, враховуючи історичний контекст і культурні особливості, Польща зробила вибір на користь активної підтримки, прагнучи захистити спільні демократичні цінності [14, 127 с].

Соціальні зв'язки мають такі основні форми:

- проведення виставок, фестивалів, обмін артистами сприяє розумінню культурних особливостей та традицій іншої країни;
- участь у міжнародних програмах обміну та стипендіальних програмах дає можливість молоді здобувати освіту за кордоном і впроваджувати отримані знання в національну економіку;
- спільні наукові дослідження та проєкти сприяють обміну знаннями та технологіями [14, 133 с].

Сучасний міжнародний експерт з питань соціальних відносин Річард Флорида підкреслює, що «соціальні зв'язки є основою для створення міжнародного співтовариства, де спільні цінності та взаємоповага стимулюють партнерство» [43, 376 с].

1.2 Вплив історичних подій на формування українсько-польських відносин

Історичні відносини між українським та польським народами є складними та мають тривалу історію, яка охоплює періоди співпраці та конфліктів. У першій половині 20-го століття відбулося кілька ключових подій, що вплинули на сучасне сприйняття відносин між державами.

Одним із таких була українсько-польська війна (1918-1919), яка йшла за контроль над Східною Галичиною та Львовом після розпаду Австро-Угорщини. Цей конфлікт відображав суперечності між українськими та польськими національними прагненнями, які згодом вплинули на міждержавні відносини.

Українсько-польська війна завершилася наприкінці липня 1919 року, коли Українська Галицька Армія змушена була відступити за річку Збруч, на територію УНР. 21 листопада 1919 року в Парижі було ухвалено рішення Ради послів Антанти, за яким Польща отримала мандат на тимчасове управління Східною Галичиною з правом включення цієї території до складу Польської Республіки через 25 років. Хоча українці Галичини вважали цей регіон своїм

етнічним ядром, їм не вдалося домогтися підтримки великих держав і утримати контроль над регіоном [24, 15 с].

Українсько-польська війна мала важливі наслідки для подальших відносин між народами. Конфлікт сприяв формуванню у населення обох країн сильного почуття національної ідентичності та національних амбіцій. Війна поглибила розрив між українцями та поляками, який зберігався і в наступні десятиліття. Після завершення війни українці в Польщі зазнавали дискримінації, їхні культурні та освітні права обмежувалися. Це загострювало напруженість та призводило до конфліктів у міжвоєнний період [24, 16 с].

Довготривалим впливом на історичну пам'ять залишилися події 1918-1919 років та глибоким слідом у колективній пам'яті обох народів і навіть до сьогодні є чутливою темою. Примирення з приводу цих подій почало активно відбуватися лише з кінця 20 століття, коли відбувалися спільні заходи для залагодження історичних конфліктів [24, 20 с].

Експерт з історії українсько-польських відносин Ярослав Грицак зазначає: «Конфлікт за Східну Галичину став першим кроком до створення того психологічного кордону, який десятиліттями розділяв українців і поляків» [17, 275 с].

Таким чином, українсько-польська війна стала не лише територіальним конфліктом, але й глибоким історичним розколом, який визначив характер міждержавних відносин на довгі роки вперед. Цей конфлікт відображав невирішені національні суперечності, які згодом було частково подолано тільки в кінці 20-го століття, у процесі примирення та діалогу між двома країнами.

Друга світова війна та Волинська трагедія (1943-1944), під час якої відбулися масові конфлікти та етнічні чистки між польським та українським населенням на Волині та в Галичині. Це трагічне минуле довгий час залишалося болючою темою в стосунках, хоча з кінця 20-го століття обидві країни активно працювали над подоланням історичних суперечностей [28, 292 с].

Експерт з міжнародних відносин Тімоті Снайдер зазначає: «Історична пам'ять про взаємні конфлікти стала одним з основних викликів для сучасних

українсько-польських відносин, проте обидві сторони зробили вагомі кроки для подолання цих розбіжностей» [7].

Після розпаду Радянського Союзу Україна здобула незалежність у 1991 році, і Польща однією з перших визнала суверенітет України. Це стало відправною точкою для нової доби двосторонніх відносин, що базувались на взаємному визнанні та повазі [28, 295 с].

У 1992 році країни підписали Договір про добросусідство, дружбу і співробітництво, який заклав основи для подальшого співробітництва. У цьому договорі було відзначено прагнення обох сторін до демократичних змін, підтримки прав людини та мирного співіснування. Польща стала важливим партнером для України, особливо у питаннях євроінтеграції, підтримуючи Україну на шляху реформ та демократизації [17, 304 с].

Основними характеристиками періоду є:

- що Польща активно підтримувала незалежність України, це стало особливо важливим у нестабільний перехідний період для України;
- угода між країнами сприяла відновленню культурних зв'язків, розвитку освітніх програм та обміну інтелектуальної спадщини між науковими установами [32, 378-450 с].

У 2000-х роках Польща стала членом Європейського Союзу і НАТО, посиливши свій вплив на міжнародній арені та ставши активним лобістом євроінтеграційних прагнень України. Польща відкрито підтримувала українські реформи та закликала ЄС до поглиблення співпраці з Україною. Це партнерство було особливо важливим у контексті Помаранчевої революції (2004), під час якої Польща виступила на підтримку демократичних перетворень в Україні [24, 26 с].

Ключові події Революції:

- підтримка Польщі під час Помаранчевої революції. Польський уряд та громадянське суспільство висловили солідарність з українським народом у прагненні до демократії;
- спільні економічні ініціативи. У цей період було започатковано багато економічних проектів, спрямованих на розширення торгівлі та інвестицій.

На думку польського політика та дипломата Александра Квасневського, «Польща розглядає Україну як важливого партнера в стабілізації регіону та має на меті підтримувати її у прагненні до євроінтеграції» [8].

Події Революції Гідності у 2013-2014 роках стали ключовим моментом у відносинах між Україною та Польщею. Польща підтримала Україну у прагненні до демократичних змін та висловила свою солідарність з українським народом під час протестів на Майдані. Після анексії Криму та початку війни на сході України, Польща активізувала підтримку у сфері безпеки та посилила дипломатичні зусилля на підтримку України в ЄС та НАТО [17, 387 с].

Революція Гідності почалася як реакція українського суспільства на відмову тодішнього президента Віктора Януковича підписати Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, що сприймалося як розворот від курсу євроінтеграції. Польща стала одним із перших європейських партнерів, які висловили підтримку українським протестувальникам. Польські політики, дипломати та громадські активісти неодноразово приїжджали до Києва, щоб продемонструвати солідарність з Майданом [17, 387 с].

Основні аспекти підтримки Польщею Україну:

- висловлення політичної підтримки. Польський уряд та політичні лідери неодноразово наголошували на підтримці європейського вибору України, а також на праві українців відстоювати демократичні цінності;
- візити польських політиків на Майдан. Польські політики, зокрема Ярослав Качинський, Радослав Сікорський та інші, відвідували Майдан та брали участь у мітингах на підтримку протестувальників;
- дипломатичне посередництво. Міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський відіграв важливу роль у переговорах між урядом Януковича та лідерами опозиції, намагаючись мирно врегулювати ситуацію, уникнути насильства та політичної кризи.

Після анексії Криму Російською Федерацією в березні 2014 року Польща стала одним з головних союзників України, активно лобіюючи запровадження санкцій проти Росії. Польський уряд наголошував на важливості дотримання

міжнародного права та територіальної цілісності України, і це було принциповим питанням для польських політиків. Польща виступила на міжнародних форумах, таких як Європейський Союз і Організація Об'єднаних Націй, закликаючи до рішучих дій з боку світової спільноти щодо ситуації в Криму та підтримки України [24, 27 с].

Основні кроки Польщі, щодо допомоги Україні:

- дипломатичний тиск на Росію. Польща активно просувала питання анексії Криму на рівні ЄС, закликаючи до запровадження санкцій. Вона наполягала на політиці «не визнання» анексії;
- підтримка санкційної політики. Польща стала однією з провідних країн, що наполягали на жорстких санкціях проти Росії, що стало важливим фактором у стримуванні подальшої агресії.

Коли у 2014 році на сході України розпочався збройний конфлікт, Польща знову стала одним із головних партнерів України. Польський уряд надавав Україні всебічну підтримку: від гуманітарної допомоги для внутрішньо переміщених осіб до допомоги в сфері безпеки. Польща також була важливим партнером для України в міжнародних зусиллях з мирного врегулювання конфлікту [9, 10 с].

Після Революції Гідності Україна активізувала курс на інтеграцію з Європейським Союзом. Польща стала ключовим партнером України на цьому шляху, сприяючи реформам і співпраці з ЄС. Польські політики закликали Євросоюз до активної підтримки України, розуміючи важливість її інтеграції для стабільності та безпеки всього регіону [12, 98 с].

Євроінтеграційні досягнення за підтримки Польщі є:

- підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Польща активно підтримала цей процес, наголошуючи на необхідності тіснішої співпраці між ЄС та Україною;
- запровадження безвізового режиму. Польські дипломати сприяли досягненню цієї мети, що стало важливим кроком у зміцненні зв'язків між Україною та Європою.

На думку польського президента Анджея Дуди, «євроінтеграція України – це інвестиція в стабільне та мирне майбутнє Європи» [39].

Польща активно лобіювала санкції проти Росії та намагалася привернути увагу світової спільноти до ситуації в Україні та сприяла військовій співпраці й наданню допомоги для зміцнення обороноздатності України.

Сучасний етап у відносинах між Україною та Польщею розпочався з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року. Польща стала одним із найбільших союзників України, надавши значну гуманітарну, військову та економічну допомогу.

Польща прийняла мільйони українських біженців, організувала гуманітарну допомогу та активно підтримує Україну на міжнародному рівні. Польський уряд також сприяє передачі Україні озброєння та надає платформу для обговорення питання безпеки у Європі. Це партнерство підкреслює стратегічну важливість України для безпеки Польщі та всього регіону.

Ключові напрями співпраці в цей період:

- гуманітарна допомога та прийом біженців. Польща стала одним із головних пунктів призначення для мільйонів українських переселенців, надавши їм притулок та підтримку;
- військова допомога. Польща активно постачає зброю та надає інші ресурси для підсилення української армії;
- інформаційна підтримка та протидія російській пропаганді. Польща співпрацює з Україною у сфері інформаційної безпеки та протидії дезінформації.

Прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький заявив: «Україна захищає не лише свою незалежність, але й безпеку всієї Європи. Польща завжди буде підтримувати свого сусіда у боротьбі проти агресора» [37].

1.3 Роль спільної соціальної та культурної спадщини у розвитку українсько-польських відносин

Спільні соціальні та культурні аспекти допомагають обом країнам знаходити точки дотику, долати бар'єри та створювати міцний фундамент для міждержавної співпраці.

З XVI по XVIII століття значна частина українських земель входила до складу Речі Посполитої, і ця епоха мала вплив на культуру обох народів. Українська шляхта, культурні діячі та інтелігенція брали участь у соціальному та політичному житті Речі Посполитої, що сприяло розвитку спільних цінностей, політичних традицій та культури [32, 467 с].

Співіснування українців та поляків у межах Речі Посполитої (1569–1795) мало глибокий вплив на культуру, політичні структури та суспільне життя обох народів. У цей період значна частина українських земель, зокрема Правобережна Україна, перебувала під польською владою, що сприяло тісним міжкультурним контактам. Українська шляхта брала участь у польському сеймі, впроваджувала польську правову та адміністративну систему, що забезпечувало взаємодію між соціальними елітами обох народів [32, 467 с].

Окрім політичного впливу, культурне життя також зазнало змін: українські митці, освітяни та духовенство взаємодіяли з польськими колегами, запозичуючи елементи барокової та ренесансної культури, що збагачувало мистецтво, архітектуру і літературу регіону. Крім того, розвиток освіти, зокрема у братських школах і колегіумах, об'єднав українську та польську інтелігенцію довкола спільних цінностей, таких як освіта, культура та релігійна толерантність, навіть попри періодичні релігійні конфлікти [32, 467 с].

Барокова культура та ренесансні впливи стали важливими об'єднавчими факторами для українських і польських земель у XVII-XVIII століттях. Бароко, яке розквітало в архітектурі, живописі та літературі, мало релігійний характер і відображало духовні прагнення обох народів. У архітектурі з'явилися розкішні костели та православні церкви з декоративними фасадами, що поєднували

західноєвропейські стилі з місцевими елементами, як, наприклад, у соборі Святого Юра у Львові [32, 467-470 с].

У XVII столітті українські та польські землі стали місцем діалогу між православ'ям і католицизмом, особливо після Берестейської унії (1596), яка об'єднала частину православних з католицькою церквою у формі греко-католицької. Цей процес сприяв формуванню культурного діалогу, який актуальний і до сьогодні [32, 509 с].

За словами історика Ярослава Грицака, «спільне культурне минуле — це не лише пам'ять про конфлікти, але й важлива основа для творення спільного майбутнього» [17, 400 с].

Мовні та літературні контакти є важливим аспектом культурної співпраці, оскільки мова та література допомагають народу висловлювати свої почуття, переживання та світогляд. Літературний обмін між Україною та Польщею сприяє порозумінню між народами, створюючи простір для обміну думками та культурними символами.

Твори українських письменників, таких як Тарас Шевченко, Леся Українка та Іван Франко, перекладалися польською мовою і навпаки, що сприяло кращому взаєморозумінню. Польська література також значною мірою вплинула на українську, зокрема твори Адама Міцкевича, які стали важливими для української інтелігенції.

Львів, який довгий час перебував під польським культурним впливом, є прикладом міста, де переплелися українська та польська культурні традиції. Це місто часто називають «перехрестям культур», де українці та поляки можуть відчувати свою історичну присутність і культурну спадщину. Польща та Україна активно підтримують культурні обміни у сфері сучасного мистецтва. Наприклад, програми Європейського Союзу та численні гранти надають можливість для художників, музикантів та кінематографістів з України та Польщі співпрацювати над спільними проектами.

На думку польського письменника Анджея Стасюка, «мистецтво — це мова, якою ми можемо порозумітися без слів» [38].

Релігія є важливим аспектом культурного діалогу між Польщею та Україною. Хоча польське суспільство в основному католицьке, а українське — православне, релігійні традиції обох народів мають схожість у ритуалах, святкових традиціях і духовному розвитку. Обидві країни мають давні релігійні традиції, пов'язані з християнством, зокрема православ'я, греко-католицизм та католицизм. Ці релігії не лише відіграють значну роль у житті обох народів, але й створюють простір для діалогу. Святкування Різдва, Великодня та інших християнських свят в обох країнах має схожі традиції, що дозволяє громадянам Польщі та України відчувати близькість і спорідненість. Польські і українські традиції включають особливі обряди, такі як колядки та святкові трапези, що мають багато спільного.

Історик та релігієзнавець Гжегож Мотика зазначає, що «релігійні цінності Польщі та України створюють фундамент для спільного бачення суспільного розвитку, базованого на принципах моральності та гуманності» [19].

В останні десятиліття розвиток громадянського суспільства у Польщі та Україні відіграв значну роль у зміцненні відносин. Польські та українські громадські організації співпрацюють у багатьох сферах, включаючи освітні, гуманітарні та правозахисні проекти.

Після початку війни в Україні у 2014 році польські організації та громадяни активно допомагали українцям, які постраждали від конфлікту. Це включало як фінансову, так і матеріальну допомогу, а також програми підтримки для біженців. Гуманітарна підтримка є важливим символом солідарності між народами.

Спільна соціальна та культурна спадщина України та Польщі є важливим фактором у зміцненні їхніх сучасних відносин. Історичний діалог, мовні зв'язки, літературні обміни, релігійні традиції, активна співпраця громадянського суспільства та спільне осмислення минулого створюють міцний фундамент для взаєморозуміння. Це дозволяє обома країнам не лише долати труднощі минулого, а й спільно будувати мирне майбутнє, де культура та соціальна спадщина стають інструментами єднання.

Висновки розділу 1

У першому розділі було проаналізовано історичні та соціально-культурні чинники, які визначають особливості формування українсько-польських відносин. Історія взаємодії України та Польщі охоплює багатовіковий період, що включає як періоди співпраці та спільного розвитку, так і конфлікти, які залишили помітний слід у національній пам'яті обох народів.

Особливу увагу було приділено аналізу періодів спільного співіснування у складі Речі Посполитої, національно-визвольних рухів, а також радянському та пострадянському етапам, які значною мірою вплинули на сучасний стан українсько-польських відносин. Зокрема, історичні події, такі як Люблінська унія, козацькі повстання, польське повстання 1830-1831 років, Волинська трагедія, а також післявоєнні депортації, створюють складний контекст для сучасного діалогу між народами.

Соціально-культурні взаємодії, зокрема спільна релігійна історія, культурний обмін та вплив польської освіти на розвиток українського суспільства, стали підґрунтям для формування певного взаєморозуміння та культурної близькості. Водночас значний вплив на українсько-польські відносини мають і стереотипи, які сформувалися внаслідок тривалих конфліктів та політично мотивованих трактувань історії.

Ці аспекти суттєво впливають на розвиток публічної дипломатії між Україною та Польщею. Польські ініціативи, такі як стипендіальні програми для українських студентів чи підтримка українських культурних проєктів, є прикладами успішної публічної дипломатії, яка базується на спільних цінностях і взаємному інтересі. З іншого боку, нерозв'язані історичні суперечності, такі як трактування Волинської трагедії, можуть стати причиною напруження в суспільствах обох країн і ускладнити взаємодію на дипломатичному рівні.

Для успішної публічної дипломатії необхідно працювати над подоланням історичних стереотипів та розвитком діалогу на рівні громадянського суспільства. Спільні культурні ініціативи, меморіальні заходи, спрямовані на

вшанування пам'яті жертв обох народів, а також відкриті дискусії щодо історичних подій мають стати основою для зміцнення довіри між народами.

Таким чином, історичні та соціально-культурні аспекти формування українсько-польських відносин є не лише складними, але й визначальними для публічної дипломатії. Попри наявні виклики, вони створюють як потенційні бар'єри, так і можливості для формування нових форматів співпраці, які сприятимуть взаєморозумінню, солідарності та партнерству між двома країнами.

РОЗДІЛ 2

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

2.1. Політичний вимір публічної дипломатії в українсько-польських відносинах

Оцінка ефективності політичних механізмів співпраці між Україною та Польщею є багатогранним питанням, яке охоплює різні сфери двосторонньої взаємодії, включаючи дипломатичні ініціативи, безпекову співпрацю, інтеграційні прагнення України в європейський простір, а також спільні економічні та соціальні проекти. У цьому контексті політичні механізми міждержавної співпраці можна оцінювати за такими основними критеріями: дипломатична підтримка, економічна взаємодія, військова та безпекова співпраця, а також соціально-культурні ініціативи, спрямовані на поглиблення порозуміння між народами.

Польща залишається одним із ключових союзників України на міжнародній арені, особливо в питанні європейської інтеграції та співпраці з ЄС. Варшава неодноразово підтримувала євроінтеграційні прагнення України та виступала адвокатом України в інституціях Євросоюзу. Польща також підтримує ініціативи розширення НАТО на Схід, що включає активні лобістські зусилля щодо інтеграції України в НАТО [33].

Загалом, стратегічна підтримка Польщею України має численні позитивні аспекти, зокрема зміцнення регіональної безпеки, розвиток економічних і культурних зв'язків та підвищення впливу Польщі на міжнародній арені. Проте є й низка ризиків та обмежень, включаючи потенційні загрози з боку Росії, фінансові витрати та історичні суперечності. Балансуючи між підтримкою України та врахуванням власних інтересів, Польща намагається розвивати двосторонні відносини так, щоб зберегти стабільність у регіоні і водночас захистити власні національні інтереси.

Значну роль у цьому аспекті відіграють спільні дипломатичні платформи, такі як Люблінський трикутник, який об'єднує Україну, Польщу та Литву з метою поглиблення військової, економічної та політичної співпраці. Цей формат дозволяє координувати зусилля в сфері безпеки та інтеграційної політики, а також виступати спільним голосом на міжнародній арені. За словами українського дипломата Дмитра Кулеби, «Люблінський трикутник є новим рівнем регіонального партнерства, який допомагає Україні впевнено рухатися в європейському напрямку» [20].

Економічне співробітництво між Україною та Польщею є одним із ключових аспектів їхньої двосторонньої взаємодії. Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС значно зросли обсяги товарообігу, а Польща стала важливим торговельним партнером України. За даними Українського інституту майбутнього, товарообіг між двома країнами зріс на 40% з 2014 по 2020 рік, що свідчить про високу ефективність економічних зв'язків [27, 60 с].

Серед позитивних ефектів такої співпраці є відкриття великих можливостей для польських інвестицій в українську економіку та збільшення частки польських товарів на українському ринку. Польща, у свою чергу, виграє від стабільного ринку сусідньої країни, що забезпечує безперервність постачань, зменшує ризики, пов'язані із взаємозалежністю з російським ринком, і дозволяє підтримувати стратегічні інтереси безпеки в регіоні [27, 61 с].

Одним із ключових питань, що зберігають деякі перешкоди в розвитку співпраці, є політичні ідеологічні питання, зокрема стосунки обох держав до історичних подій, що призводило до виникнення напруження між країнами. Наприклад, спірні питання щодо Волинської трагедії продовжують впливати на взаємне сприйняття в суспільствах обох країн. Проте польська підтримка децентралізаційної реформи в Україні та сприяння створенню сприятливих умов для малого та середнього бізнесу є важливими кроками для зміцнення відносин та подальшого поглиблення економічного співробітництва.

Інвестиційна співпраця також є важливим механізмом співробітництва. Польські компанії інвестують у різні сектори української економіки, включаючи

сільське господарство, енергетику, будівництво та інформаційні технології. Водночас Україна є одним із головних постачальників сільськогосподарської продукції в Польщу. Польща активно підтримує економічні реформи в Україні через надання експертної підтримки та обмін досвідом у сфері приватизації та децентралізації.

Проте є й виклики: українсько-польські відносини іноді ускладнюються торговельними обмеженнями та регуляторними бар'єрами, які заважають вільному руху товарів і послуг. Польський економіст Януш Левандовський зазначає, що «усунення бар'єрів на шляху торговельного співробітництва є важливим завданням для обох країн, щоб досягти ще більшого потенціалу економічного зростання» [45, 340 с].

Польща та Україна активно співпрацюють у сфері безпеки, що особливо актуально на тлі російської агресії проти України. Польща не лише підтримує оборонні зусилля України на міжнародному рівні, але й надає військову допомогу та допомагає Україні модернізувати збройні сили.

Серед важливих механізмів співпраці є спільна військова бригада ЛитПолУкрбриг, яка об'єднує підрозділи збройних сил України, Польщі та Литви. Вона стала важливим елементом колективної безпеки в регіоні і дозволяє підвищувати рівень взаємодії військових структур цих країн. За словами польського міністра оборони Маріуша Блащака, «ЛитПолУкрбриг є символом єдності в оборонній сфері та готовності до спільного захисту» [15].

Крім того, Польща активно підтримує прагнення України до членства в НАТО і виступає за надання їй Плану дій щодо членства. Важливим аспектом безпекової співпраці є також обмін розвідувальною інформацією та консультації з питань гібридних загроз [27, 62 с].

Освітні та культурні програми допомагають розвивати довіру та взаємоповагу, зокрема через обміни студентами, спільні наукові дослідження та літературні проекти. Польські університети відкривають програми для українських студентів, пропонують стипендії та надають доступ до своїх

освітніх ресурсів. Українські культурні заходи у Польщі, зокрема фестивалі української культури, сприяють покращенню розуміння між народами.

Один із важливих аспектів культурної співпраці — це проекти з вшанування спільної історії, що допомагають зменшити вплив історичних конфліктів на сучасні відносини. Сучасні українсько-польські відносини мають будуватися на основі взаємної поваги та відкритості до діалогу щодо складних питань минулого.

Політичні механізми співпраці між Україною та Польщею демонструють значний рівень ефективності у різних сферах — від дипломатичної підтримки та економічного співробітництва до безпеки та культурної взаємодії. Польща активно підтримує Україну на шляху до інтеграції в європейську та євроатлантичну спільноту, що є ключовим для регіональної безпеки та стабільності. Водночас існують певні виклики, зокрема торговельні бар'єри та історичні суперечності, які потребують подальшого діалогу і компромісу.

2.2. Публічна дипломатія як запорука публічного співробітництва між Україною та Польщею

Геополітична залежність Польщі від нестабільних сусідів стала очевидною після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну в 2022 році. Польща, розташована на східному кордоні ЄС, значно посилила свої зусилля для забезпечення безпеки та стабільності не тільки власної країни, але й усієї Європи. Визнання важливості підтримки України в боротьбі проти агресії Росії стало критично важливим аспектом польської зовнішньої політики. Це не лише підвищило роль Польщі як стратегічного партнера в Європі, але й спричинило додаткові економічні та соціальні навантаження.

Економічне співробітництво між Україною та Польщею є важливим аспектом їхніх двосторонніх відносин, який зазнав значного розвитку з початку XXI століття, зокрема після підписання Угоди про асоціацію України з ЄС. Польща стала одним із ключових торгових партнерів України, а обсяги

товарообігу між країнами зросли на 40% між 2014 і 2020 роками. Однак економічна кооперація між цими державами не є безризиковою. Зростаюча залежність від зовнішніх чинників, зокрема геополітичної ситуації, створює потенційні небезпеки, які можуть значно вплинути на стабільність економічних відносин між Польщею та Україною [27, 65 с].

Перш за все, важливо зазначити, що геополітичні трансформації, зокрема початок війни Росії проти України, змінили політичний контекст, у якому відбувається економічне співробітництво між державами. Ці зміни призвели до нових викликів, серед яких — нестабільність на енергетичних ринках, ескалація військових загроз і економічний тиск з боку Росії. Крім того, залежність від підтримки Європейського Союзу та міжнародних фінансових інститутів створює додаткові економічні ризики, особливо в умовах геополітичної напруги.

У цьому контексті необхідно ретельно оцінити потенційні небезпеки для економічної співпраці України та Польщі, які можуть виникнути в умовах зростаючої геополітичної нестабільності. Як зазначають економісти та аналітики, будь-які зміни в зовнішньополітичній ситуації, особливо на Сході Європи, можуть призвести до економічних збоїв, зменшення інвестицій, а також до подальшої енергетичної і політичної уразливості цих двох країн.

Однією з головних проблем для Польщі стала величезна кількість біженців, що перетнули її кордон через війну в Україні. За офіційними даними, станом на кінець 2022 року Польща прийняла понад 7 мільйонів біженців, здебільшого жінок та дітей. Це поставило серйозні вимоги до польських ресурсів, як фінансових, так і інституційних. Необхідність забезпечити соціальні послуги, медичну допомогу, освіту та житло для мільйонів біженців вимагала значних витрат, що могло обмежити можливості Польщі інвестувати в інші сфери економіки, зокрема в розвиток інфраструктури та модернізацію секторів, які могли б посилити її економічну стабільність [37].

На тлі великої кількості українських біженців, яких Польща прийняла після початку війни, деякі польські політики та громадські діячі висловлювали занепокоєння через вплив цього напливу на економіку і соціальні ресурси країни.

Наприклад, польські муніципалітети відчують тиск на місцеві бюджети через необхідність надання додаткових послуг та житла. Зростання цін на житло, перевантаження медичної та освітньої систем, а також конкуренція за робочі місця стають викликами для місцевих спільнот, особливо у великих містах, де населення збільшилося приблизно на 20% лише за рахунок біженців. Місцеві органи влади підкреслюють, що такі зміни потребують довгострокової стратегії для інтеграції українців у польське суспільство та забезпечення необхідних ресурсів, зокрема у сфері освіти та інфраструктури [42].

Деякі польські чиновники зауважують, що амбітна політика підтримки біженців повинна йти в парі з плануванням бюджету, що дозволить не тільки підтримувати новоприбулих, а й продовжувати розвиток стратегічних галузей, таких як транспорт і освіта. Водночас, певна частина громадян стає менш прихильною до тривалого перебування біженців, особливо якщо конфлікт затягнеться. Окрім того, під час останніх виборчих кампаній, риторика деяких політичних сил з акцентом на обмеження допомоги біженцям отримала деяку підтримку в суспільстві, що може ускладнити політику прийому та інтеграції в майбутньому.

Ця ситуація вимагає від Польщі розробки національної стратегії для забезпечення інтеграції та зменшення напруження в суспільстві, адже наразі довготривале перебування українців у країні виглядає ймовірним.

Польща перебуває у складній ситуації через геополітичну залежність від безпекових ризиків, викликаних підтримкою України в умовах збройного конфлікту з Росією. З одного боку, Польща вбачає стабільність України як фундаментальну умову для безпеки всієї Європи. З іншого боку, таке залучення Польщі може призвести до додаткових ризиків з боку Росії, зокрема до можливих гібридних загроз, спрямованих на дестабілізацію польської економіки та інфраструктури.

По-перше, однією з основних форм тиску є кіберзагрози та гібридні атаки. Європейські аналітики зазначають, що Росія вже використовувала кібернапади та диверсії проти критичної інфраструктури в ЄС. Такі атаки мали місце у

Фінляндії, Німеччині та країнах Балтії, і їх цілі варіювалися від дестабілізації урядових мереж до фізичних нападів на енергетичні об'єкти, що могло призвести до перебоїв у постачанні енергоресурсів (наприклад, газу) в ЄС. Енергетична залежність Європи від імпорту газу через Польщу робить її вразливою до таких дій, зокрема, коли польська інфраструктура використовується для транспортування енергоресурсів з Норвегії після відмови від російського постачання [42].

Другий важливий ризик — це загроза фізичної ескалації з боку Росії через політичну підтримку Польщею України та збільшення польської присутності в НАТО. Польща виступає ключовим союзником України, надаючи їй військову допомогу та працюючи в напрямі подальшої інтеграції України в європейські та трансатлантичні структури безпеки. Це підвищує загрозу агресивних дій з боку Росії, яка розглядає Польщу як основного союзника України в регіоні та можливого посередника НАТО у своєму тилу. Такі дії можуть включати не тільки військовий тиск на східні кордони Польщі, але й продовження економічних санкцій, що перешкоджають розвитку польської економіки [42].

Таким чином, залежність Польщі від змін у безпековій ситуації навколо України створює складні виклики, змушуючи польський уряд балансувати між підтримкою України та ризиками внутрішньої дестабілізації, спричиненої зовнішнім втручанням. Тривалі інвестиції у кібербезпеку, посилення оборонного потенціалу та зменшення залежності від російських енергоресурсів можуть допомогти Польщі мінімізувати ці ризики, однак повна безпека регіону залежить від припинення збройного конфлікту на українських теренах.

2.3. Роль публічної дипломатії у розвитку торгівельних відносин між Україною та Польщею у контексті військової агресії з боку росії

Аналіз змін у торгівлі між Україною та Польщею в умовах повномасштабної війни з боку Росії демонструє значні зрушення у товарообігу, які стали відповіддю на виклики безпеки та економічну нестабільність,

спричинену війною. З початку агресії товарообіг між країнами набув особливого значення для підтримки економічної стійкості України, а також для задоволення зростаючих потреб Польщі як країни, що надає гуманітарну та військову підтримку.

Одним із ключових аспектів економічної співпраці стало використання Польщі як транзитного маршруту для української продукції, що зумовлено блокуванням морських шляхів через бойові дії в Чорному морі. Польські порти та залізничні магістралі відіграють стратегічну роль у забезпеченні експорту українського зерна та інших продуктів харчування. Згідно з даними Міністерства економіки України, Польща стала своєрідним «економічним коридором», який дозволяє Україні зберігати експортний потенціал попри російську блокаду портів. Польські порти на Балтійському морі, такі як Гданськ та Гдиня, а також потужна залізнична інфраструктура стали ключовими каналами для експорту українських товарів, що дозволяє зберігати експортний потенціал України в умовах блокади.

Польща стала не тільки важливим транзитним маршрутом, але й своєрідною базою для українського бізнесу, який через ризики та руйнування в Україні змушений шукати альтернативні логістичні та економічні рішення. Польські порти та залізниці забезпечують критично важливий шлях для експорту зерна, кукурудзи, соняшникової олії та інших аграрних товарів, від яких залежить продовольча безпека Європи та багатьох країн Близького Сходу та Африки. Експерти з Міжнародного інституту з продовольчої політики зазначають, що українське зерно становить значний відсоток глобального ринку, тому будь-яке обмеження у постачанні української агропродукції може мати серйозні наслідки для світових цін на продовольство [40].

Польща активно інвестує у розширення своєї транспортної інфраструктури для задоволення зростаючих потреб. Це включає модернізацію залізничних магістралей, розширення пропускної спроможності портів та створення логістичних вузлів для обробки великої кількості вантажів. Як зазначають у Міністерстві інфраструктури Польщі, такі інвестиції відповідають як

стратегічним інтересам Польщі, так і спільним потребам ЄС у забезпеченні стабільності ланцюгів постачання [41].

Незважаючи на значний прогрес, є чимало проблем. Польські залізничні маршрути і порти були перевантажені через збільшений обсяг українського експорту, що створює затримки та вимагає значних ресурсів для адаптації до зростаючого трафіку. Крім того, різниця у залізничних стандартах між Україною (широка колія) та Польщею (європейська вузька колія) ускладнює транспортування, потребує додаткового перевантаження товарів на кордоні або зміни вагонів, що підвищує логістичні витрати. Європейська солідарність та фінансова підтримка Європейський Союз підтримує Польщу у розширенні пропускної здатності інфраструктури, виділяючи кошти на розвиток «коридорів солідарності» з Україною. Ці кошти спрямовані на збільшення вантажопотоку, модернізацію залізниць та портів і створення умов для швидшого пересування товарів через польсько-український кордон. Європейські інституції підкреслюють, що така підтримка є частиною стратегії збереження економічної стійкості регіону та продовольчої безпеки [41].

Конфлікт навколо українського зерна між Україною та Польщею виник у 2023 році, коли Польща разом з іншими сусідніми країнами ввела заборону на імпорт українського зерна, попри скасування таких обмежень Європейською комісією. Польща аргументувала цей крок захистом інтересів своїх фермерів, які скаржилися на падіння цін через надходження дешевої української продукції. Це питання стало значущим на тлі загострення політичної ситуації в регіоні та вплинуло на польсько-українські відносини, створюючи новий виклик для двосторонньої співпраці [26].

Один з головних аспектів конфлікту пов'язаний з польськими фермерами, які протестували проти зниження цін на внутрішньому ринку через приплив українського зерна. У відповідь польський уряд оголосив про запровадження національної заборони на імпорт, що збіглося з передвиборчим періодом, коли правляча партія «Право і справедливість» прагнула зберегти підтримку сільських регіонів. Керівництво Польщі стверджувало, що підтримує Україну у

війні, але перш за все зобов'язане дбати про власні національні інтереси, і це було озвучено лідером партії Ярославом Качинським [26].

Ця ситуація призвела до дипломатичного напруження, яке досягло апогею під час виступу Володимира Зеленського на Генеральній асамблеї ООН, коли він натякнув, що окремі європейські країни своїми діями грають на користь Росії. У відповідь президент Польщі Анджей Дуда порівняв Україну з «потопаючим», який чіпляється за все можливе. Ситуація посилилася до того, що Київ подав скаргу до Світової організації торгівлі (СОТ) проти Польщі, Угорщини та Словаччини за їхні односторонні дії, хоча українські урядовці пізніше намагалися повернутися до дипломатичного вирішення питання [23].

Конфлікт з українським зерном також став відображенням більш масштабного протистояння між країнами Східної Європи та Брюсселем. Угорщина, наприклад, також запровадила односторонні обмеження, звинувачуючи ЄС у тому, що він діє в інтересах Сполучених Штатів. Таким чином, питання імпорту українського зерна стало не лише економічною, але й політичною та геополітичною проблемою для ЄС загалом [23].

Питання українського зерна також підняло питання єдності та координації політики в межах ЄС. З одного боку, Брюссель наполягав на підтримці України та вільній торгівлі в межах єдиного ринку. З іншого боку, деякі країни ЄС, відчуючи тиск на власні аграрні ринки, вирішили вжити заходів для захисту національних економічних інтересів, попри заборону на односторонні обмеження. Це спричинило дипломатичну кризу всередині ЄС, адже ці країни фактично порушили принципи внутрішньої єдності.

Європейська комісія запропонувала пакет допомоги для країн, які найбільше постраждали від впливу українського зерна на ринок, що включало фінансову підтримку для фермерів, розвиток інфраструктури та посилення митного контролю. У вересні 2023 року ЄС також започаткував переговори з кожною країною-членом для пошуку індивідуальних рішень, що допомогло зняти напруженість. Водночас Брюссель ввів певні обмеження на імпорту зерна з

України, але тільки для тих країн, які вважали це необхідним, дозволяючи іншим залишати ринки відкритими [35].

Україна, відчуваючи значний економічний тиск, активізувала дипломатичні зусилля для врегулювання ситуації. Український уряд пропонував покращити контроль за обсягами експорту, в тому числі обмежити його з Польщі в обмін на зняття обмежень. У відповідь на це Польща і сусідні країни погодилися на тимчасові заходи, поки не буде створено постійний механізм моніторингу обсягів і напрямків експорту.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було розглянуто роль і значення публічної дипломатії в сучасних українсько-польських відносинах, її форми, інструменти та вплив на міждержавне співробітництво. Аналіз показав, що публічна дипломатія виступає ключовим інструментом у налагодженні відкритого діалогу між Україною та Польщею, сприяючи формуванню позитивного іміджу обох країн, зміцненню довіри та співпраці на рівні громадянського суспільства.

Особливу увагу було приділено культурній, освітній та інформаційній складовим публічної дипломатії. Спільні культурні ініціативи, такі як організація фестивалів, виставок та меморіальних заходів, сприяють популяризації національної культури та взаємному пізнанню історичної спадщини. Освітні програми, стипендії для українських студентів у Польщі, а також підтримка навчальних обмінів і наукових проєктів сприяють розвитку міжособистісних контактів і зміцненню довіри між молоддю двох країн.

У рамках інформаційної дипломатії важливу роль відіграє робота медіа та активність обох держав у цифровому просторі. Польща та Україна використовують сучасні комунікаційні платформи для досягнення стратегічних цілей: Польща акцентує увагу на підтримці України в її боротьбі за суверенітет і територіальну цілісність, а Україна, у свою чергу, активно працює над популяризацією свого євроінтеграційного курсу.

Проте в сучасній публічній дипломатії українсько-польських відносин існують і виклики. Історичні суперечності, зокрема щодо трактувань трагічних подій XX століття, залишаються бар'єром, який іноді ускладнює досягнення взаєморозуміння. Водночас публічна дипломатія є ефективним інструментом для подолання цих перешкод, оскільки дозволяє створювати простір для відкритого діалогу та пошуку спільних цінностей.

Таким чином, публічна дипломатія є важливим чинником у розвитку сучасних українсько-польських відносин. Її стратегічне використання сприяє зміцненню співпраці, формуванню взаємної симпатії та поваги між народами, а також забезпечує підтримку ключових зовнішньополітичних пріоритетів обох країн. Для подальшого розвитку публічної дипломатії важливо посилити культурний та освітній обмін, розширювати спільні ініціативи та активно працювати над подоланням історичних суперечностей через діалог та примирення.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Історична спадщина, зокрема Волинська трагедія, залишається одним із найбільших болючих моментів у відносинах між Україною та Польщею. Незважаючи на спроби вибудувати стратегічне партнерство в умовах геополітичної напруги, історичні суперечності заважають повному взаєморозумінню. Спори навколо трактування подій минулого, зокрема щодо відповідальності за злочини під час Другої світової війни, є джерелом політичних напруг.

Створення спільних історичних комісій між Україною та Польщею дозволить об'єктивно досліджувати історичні події, вивчаючи їх з різних точок зору. Мета таких комісій — забезпечити нейтральне і наукове трактування подій, уникати політизованих інтерпретацій і допомогти суспільствам обох країн рухатись до примирення. Це буде важливим кроком для подолання історичних суперечностей, зокрема з приводу Волинської трагедії та інших конфліктів між українцями та поляками в XX столітті.

Ідея створення спільної історичної комісії була піднята на різних рівнях. Наприклад, ще в 2017 році президенти України та Польщі Петро Порошенко і Анджей Дуда оголосили про намір створити спільну історичну комісію, яка мала б вивчити події Волинської трагедії. Втім, створення такої комісії затрималося через складність у погодженні принципів її роботи та результатів. Політичні лідери обох країн усвідомлюють важливість цієї ініціативи, але через політичні обставини реалізація часто зустрічає труднощі [42].

За словами польського політика Дональда Туска, «Польща розглядає Україну як важливого партнера, а її стабільність та незалежність — як питання безпеки всього регіону». Цей підхід відображає геополітичні інтереси Польщі, яка бачить Україну як буферну зону між Європою та Росією, а також як союзника у протистоянні зростаючим загрозам зі Сходу.

Це твердження можна розглядати із позитивних та негативних сторін.

Таблиця 3.1

Позитивні аспекти співпраці

Бачення	Реалізація
У своїх зусиллях допомогти Україні Польща також посилює власний міжнародний імідж.	Активна підтримка України дозволяє Польщі зміцнювати роль регіонального лідера, який виступає на захист демократичних цінностей і допомагає сусідам протистояти зовнішнім загрозам. Це сприяє розширенню впливу Польщі в Європейському Союзі та зміцненню її позицій як важливого партнера в Східній Європі;
Польща вбачає в Україні важливого союзника для стабільності та безпеки регіону, особливо через її географічне розташування між Європою та Росією.	Польща зацікавлена в економічному розвитку України, оскільки це відкриває нові можливості для польських компаній. Стабільна і сильна Україна може бути надійним економічним партнером і ринком для польських товарів та інвестицій. Польща зацікавлена в розвитку інфраструктурних проєктів, які з'єднують країни, включаючи транспортні та енергетичні коридори;
Підтримка України з боку Польщі забезпечує сильну лінію оборони від потенційних загроз зі Сходу.	Польща, як член НАТО, може виступати каналом для тіснішої співпраці між Україною та Альянсом, підтримуючи інтеграційні амбіції України і зміцнюючи обороноздатність усього регіону [33];
Польща з моменту Революції Гідності в Україні і до теперішніх подій активно демонструє солідарність з українцями, що посилює міждержавні зв'язки.	Це не лише сприяє розвитку культурного і соціального діалогу, але й допомагає формувати позитивний імідж Польщі серед українського населення, що в майбутньому може зміцнити двосторонні відносини [20].

Отже, Польща, активно підтримуючи Україну, одночасно зміцнює свій міжнародний імідж і позиції регіонального лідера. Її допомога сприяє стабільності та безпеці в Східній Європі, розширює економічні можливості й зміцнює двостороннє співробітництво через спільні інфраструктурні проєкти. Польща також відіграє важливу роль у поглибленні співпраці України з НАТО, виступаючи гарантом регіональної обороноздатності. Підтримка України формує позитивний образ Польщі серед українців, що сприяє тривалому розвитку партнерських відносин.

Таблиця 3.2

Негативні аспекти питань співпраці

Бачення	Реалізація
Позиціонування України як буферної зони між Європою та Росією також несе ризики для самої Польщі.	Це передбачає потенційну напругу та навіть конфліктні ситуації з Росією, що можуть вплинути на польську безпеку, якщо конфлікт між Росією та Україною загостриться, Польща може зіткнутися з прямими наслідками, такими як потоки біженців чи потреба в нарощуванні власних оборонних ресурсів.
Підтримка України потребує значних фінансових ресурсів з боку Польщі. Це включає допомогу українським біженцям, гуманітарну допомогу та військову підтримку.	Польська економіка відчуває навантаження через збільшення витрат на оборону та соціальну підтримку, що може викликати занепокоєння серед польського населення.
Попри солідарність у сучасному контексті, історичні суперечності продовжують впливати на відносини між двома країнами.	Польсько-українські відносини мають непросте минуле, яке включає конфлікти та історичні травми. Іноді це призводить до політичних напружень, які можуть перешкоджати більш тісному співробітництву.
Активна підтримка України може не завжди знаходити схвалення всередині Польщі.	Деякі політичні сили у Польщі висловлюють занепокоєння з приводу того, що надмірна підтримка України може викликати соціальні проблеми та підірвати фінансову стабільність країни. Наприклад, партія «Конфедерація» неодноразово висловлювала критичні зауваження щодо витрат на підтримку України. Внутрішні політичні суперечності можуть ускладнити подальше поглиблення українсько-польського партнерства.

Позиціонування України як буферної зони між Європою та Росією створює для Польщі як стратегічні можливості, так і ризики. З одного боку, підтримка України зміцнює регіональну безпеку, але з іншого – може спричинити напруження з Росією, зокрема в разі ескалації конфлікту. Це може призвести до потоків біженців та зростання оборонних витрат Польщі.

Суттєві фінансові ресурси, спрямовані на підтримку України, створюють навантаження на польську економіку, що викликає занепокоєння серед населення. Також історичні суперечності між двома країнами іноді стають

причиною політичних напружень. Внутрішня критика активної допомоги Україні з боку окремих польських політичних сил, як-от партії «Конфедерація», може ускладнювати подальше поглиблення двосторонніх відносин.

Польський історик Ян Томаш Гросс зазначає, що «необхідність вирішувати історичні суперечності є важливою умовою для тривалого миру і співпраці» [44].

Польський уряд активно підтримує освітні програми, спрямовані на покращення розуміння між народами, зокрема через реалізацію спільних проєктів з українськими університетами та освітніми установами. Проте для успішної реалізації таких програм необхідно більше підтримки з боку українських органів влади та зосередження на створенні рівноправних умов для обміну знаннями. Політичні лідери, зокрема Петро Порошенко та Анджей Дуда, неодноразово заявляли про необхідність таких програм, але на практиці їхня реалізація потребує більшої фінансової та організаційної підтримки [42].

Збереження пам'яті про жертви Волинської трагедії та інших трагедій, які стали результатом національних конфліктів, є важливим для розвитку довіри та взаєморозуміння між українцями та поляками. Створення меморіалів та культурних ініціатив, які фокусуються на спільних трагедіях, а не на суперечках, може допомогти народам подолати старі стереотипи.

Такі проєкти вже реалізуються в межах культурної дипломатії. Проте варто зазначити, що Польща нещодавно відкрила меморіал жертвам Волинської трагедії, але Україна досі не створила аналогічного меморіалу на своїй території. На рівні державних ініціатив, політики обох країн висловлюють підтримку подібним заходам, проте часто виникають труднощі через політичні суперечності, зокрема щодо формулювання ідеологічних концепцій пам'яті.

Як зазначає польський історик Ян Гросс: «Історія є основою для примирення, але без прощення і визнання історичних фактів з обох боків цей процес буде гальмувати». Це вказує на необхідність взаємного прощення та готовність до діалогу [44].

Головними аспектами досягнення успіху є:

- важливо забезпечити політичну волю обох урядів для запуску такої комісії, без затримок і маніпуляцій з боку політиків;
- потрібно знайти фінансування для такої ініціативи, залучаючи міжнародні організації (наприклад, ЮНЕСКО чи ООН) для забезпечення її незалежності та транспарентності;
- залучення третьої сторони — міжнародних експертів, може допомогти уникнути суперечок щодо результатів [42].

Мігрантська хвиля з України, що значно зросла після початку війни з Росією, створила певну соціально-політичну напругу в Польщі. З одного боку, українці становлять важливий економічний ресурс для Польщі, зокрема в сфері робочої сили, але з іншого — існують побоювання з приводу політичного впливу цієї групи на внутрішню ситуацію в країні.

Особливо турбує можливий вплив української діаспори на польську політику, зокрема на вибори та громадську думку. Польські політики висловлюють занепокоєння, що українці можуть впливати на виборчі результати, створюючи інтереси, які не завжди співпадають з національними інтересами Польщі.

Польський політик Рафал Тшасковський зазначає: «Політичний вплив мігрантів є новим викликом для Польщі, і нам потрібно знайти баланс, що збереже національну єдність» [34]. Це вказує на необхідність адаптації польської політики до нових реалій.

Головні аспекти досягнення успіху є:

- розробка комплексної міграційної політики, яка б забезпечувала інтеграцію українців в польське суспільство, враховуючи культурні, соціальні та економічні аспекти;
- залучення українських мігрантів до громадянського суспільства та активне сприяння їхній інтеграції, зокрема через курси польської мови, освіти, культурні заходи;

- важливо також сприяти тому, щоб діаспора не стала «політичним інструментом» для зовнішніх сил і працювати над лояльністю українських громадян до країни перебування;

- Польща повинна враховувати важливість української діаспори як ресурсу для розвитку двосторонніх відносин, а не як потенційний загрозу для внутрішньої стабільності.

Основні проблеми, що стоять перед дипломатичною взаємодією України та Польщі включаючи історичні суперечності, питання міграції, енергетичну безпеку та відмінності в підходах до зовнішньої політики. Ці питання не лише обмежують потенціал двостороннього співробітництва, але й можуть спричинити напруженість у відносинах, якщо не буде знайдено ефективних шляхів їх вирішення, особливо в умовах глобальної геополітичної напруги та війни в Україні, ці проблеми мають бути вирішені в контексті довгострокового партнерства.

Україна вперше офіційно закріпила стратегічний підхід до публічної дипломатії в 2020 році, прийнявши відповідний документ, який визначає її ключові напрями. Ця стратегія охоплює культурну, експертну, економічну, кулінарну, цифрову, науково-освітню та спортивну дипломатію. Зазначені напрями спрямовані на створення позитивного іміджу України за кордоном та формування взаєморозуміння з міжнародною спільнотою. Зокрема, культурна дипломатія сприяє популяризації української культури, а кулінарна допомагає у просуванні національної ідентичності через гастрономічну спадщину. Цифрова дипломатія дозволяє максимально використовувати інноваційні інструменти комунікації, забезпечуючи швидкість і доступність інформації для міжнародної аудиторії.

Особливе місце в розвитку українсько-польських відносин займає освітня дипломатія, яка є потужним механізмом формування довгострокових партнерських зв'язків. Польські університети залишаються популярними серед українських студентів завдяки різноманітним програмам обміну та стипендіям. Ініціативи, таких програм, не лише підтримують українських студентів, але й

сприяють інтеграції освітніх систем двох країн. Такий підхід допомагає формувати покоління, яке розділяє європейські цінності та будує основи для сталого розвитку міждержавних відносин. Крім того, важливим кроком є створення спільних дослідницьких програм, які дозволяють спільно вивчати як історичну спадщину, так і актуальні соціально-економічні виклики.

Цифрова дипломатія в українсько-польському співробітництві набирає значущості в контексті сучасного інформаційного світу. Цей напрям дозволяє обом країнам реалізовувати спільні інформаційні кампанії, організовувати віртуальні форуми та обговорення, а також ефективно боротися з дезінформацією. Наприклад, Польща активно підтримує Україну в інформаційній війні проти російської агресії, розвиваючи медійні ініціативи, які акцентують увагу на європейських прагненнях України. Завдяки сучасним технологіям дипломатичні відносини можуть бути значно розширені, охоплюючи ширшу аудиторію та залучаючи нові покоління до міжнародного діалогу.

Технології стали новим інструментом у дипломатії, надаючи можливість не лише швидше реагувати на події, але й ефективніше формувати спільні ініціативи. Наприклад, створення віртуальних архівів, доступних для української та польської аудиторій, сприяє глибшому розумінню спільної історії. Такі інновації, як інтерактивні виставки та онлайн-платформи для культурних проєктів, підсилюють двосторонню комунікацію. Окрім цього, співпраця у сфері технологій має економічний потенціал, дозволяючи спільно розвивати інноваційні проєкти, які будуть корисними для обох країн.

У контексті оборонної співпраці між Україною та Польщею публічна дипломатія включає елементи взаємодії у військовій сфері. Польща стала одним із ключових союзників України у сфері безпеки, надаючи військову допомогу, техніку та підтримку у підготовці українських військових. Така співпраця не лише зміцнює обороноздатність України, але й формує довіру між державами, що є важливим аспектом для стабільності та безпеки у регіонах.

Публічна дипломатія є одним із ключових елементів так званої "м'якої сили" (soft power), яка впливає на думки та настрої суспільства без використання примусу чи сили. Наприклад, діяльність, спрямована на поширення знань про демократичні цінності, права людини чи економічні досягнення країни, спонукає суспільство інших націй сприймати ці ідеї позитивно. Вона допомагає знизити напругу між народами, які мають історичні чи політичні суперечності.

Згідно з результатами всеукраїнського національно репрезентативного опитування, яке провела компанія Info Sapiens 11–15 серпня 2022 року на замовлення польського Центру діалогу імені Ю. Мєрошевського, 73% українців зазначили, що їхнє ставлення до поляків покращилося після початку повномасштабної війни. Цей показник є майже однаковим у всіх регіонах країни.

Були виокремлені регіони, які мають історичні зв'язки з Польщею, а саме: Галичина (Львівська, Івано-Франківська та Тернопільська області) та Правобережжя (до якого входять Волинська, Рівненська, Житомирська, Вінницька, Хмельницька, Черкаська, Київська області та місто Київ) [22].

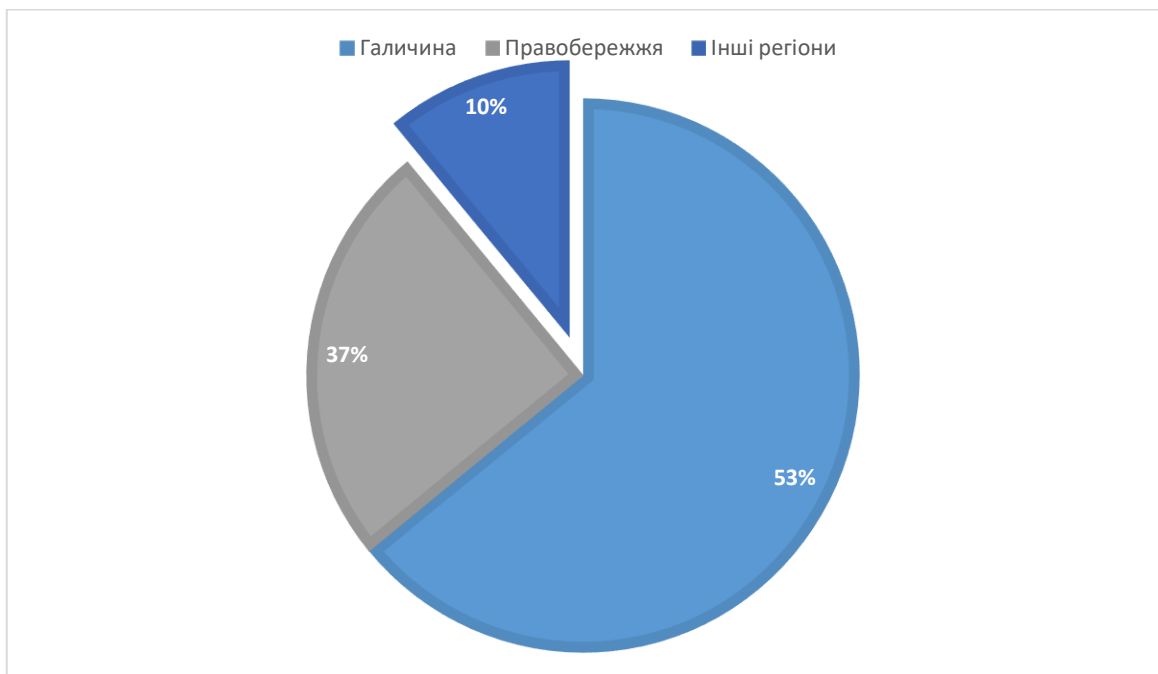

Рис.3.1. Думки українців по регіонах, щодо відносин із Польщею.

Примітка. Складено автором на основі [22]

Історія є потужним фактором у формуванні публічної дипломатії між Україною та Польщею. Для того, щоб мінімізувати негативний вплив і максимально використати потенціал позитиву, необхідно вести відкритий діалог, проводити спільні історичні дослідження та спрямовувати увагу суспільств на спільні виклики та досягнення. Публічна дипломатія має стати інструментом не для поділу, а для об'єднання, ґрунтуючись на уроках минулого заради кращого майбутнього.

Рис.3.2. Оцінка ролі Польщі на думку українського суспільства.

Примітка. Складено автором на основі [22]

У дослідженні взяли участь 1036 респондентів. Опитування здійснювалося методом САТІ (телефонні інтерв'ю з використанням комп'ютера) на основі випадкової вибірки мобільних телефонних номерів. Вибірка є репрезентативною для дорослого населення України віком від 18 років і старше. Її структура відповідає демографічним характеристикам населення за статтю, віком, розміром населеного пункту та регіоном згідно з даними Державної служби статистики станом на 1 січня 2022 року. Опитування не проводилось на території АР Крим, м. Севастополя та інших тимчасово окупованих Росією територіях

України, де немає покриття українських мобільних операторів. Також у вибірку не включені українці, які перебувають за межами країни.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було проаналізовано перспективи розвитку публічної дипломатії як важливого інструменту зміцнення українсько-польського співробітництва в сучасних умовах. Дослідження підтвердило, що публічна дипломатія не лише відіграє ключову роль у побудові довгострокових партнерських відносин між Україною та Польщею, але й створює унікальні можливості для ефективного подолання викликів, які стоять перед двома країнами.

Одним із перспективних напрямків є поглиблення культурного співробітництва. Спільні культурні ініціативи, як-от організація фестивалів, виставок, театральних та кінопроектів, сприяють формуванню спільного бачення історії та сучасності. Акцент на спільних трагічних сторінках історії через меморіальні проекти та культурну спадщину дозволяє перетворити складні історичні моменти на платформу для діалогу і примирення.

У сфері освіти перспективи полягають у створенні нових програм обміну для молоді, розвитку науково-дослідницького співробітництва та підтримці двосторонніх стипендійних проектів. Українські та польські навчальні заклади можуть стати платформами для налагодження довгострокових зв'язків між молодими поколіннями, що сприятиме подоланню стереотипів і формуванню довіри.

Важливою складовою є посилення цифрової дипломатії, яка має на меті розширення взаємодії через соціальні мережі, платформу онлайн-заходів і активне використання сучасних комунікаційних технологій. Така взаємодія дозволить не лише доносити інформацію до ширших аудиторій, але й ефективно реагувати на дезінформацію, спрямовану на підірив партнерських відносин між Україною та Польщею.

Окремим перспективним напрямком є розвиток економічної дипломатії як частини публічної дипломатії. Спільна робота над економічними проєктами, інвестиційними ініціативами та підтримкою малого і середнього бізнесу може стати ефективним способом зміцнення довіри та економічної взаємозалежності між країнами.

Попри значний потенціал, успіх реалізації перспектив публічної дипломатії залежить від готовності обох сторін до конструктивного діалогу, подолання історичних розбіжностей і чіткого визначення спільних цілей.

Таким чином, перспективи розвитку публічної дипломатії між Україною та Польщею базуються на розширенні культурного, освітнього, інформаційного та економічного співробітництва. Використання цих інструментів дозволить забезпечити сталий розвиток партнерства, підвищити взаємну довіру та зміцнити позиції обох країн на міжнародній арені.

Результати дослідження демонструють значний вплив історичних, соціокультурних та політичних чинників на сучасні українсько-польські відносини. Опитування, проведене на репрезентативній вибірці дорослого населення України, свідчить про переважно позитивне ставлення українців до Польщі, яке значно покращилося після початку повномасштабної війни в 2022 році. Особливо це стосується регіонів із меншою історичною напругою у двосторонніх відносинах.

Водночас, у регіонах Галичини, які мають тривалий історичний досвід польського панування, спостерігається дещо стриманіше ставлення до зближення з Польщею. Це вказує на важливість урахування історичної пам'яті та регіональної специфіки при розробці стратегій публічної дипломатії.

Центр імені Юліуша Мєрошевського є державною установою, створеною відповідно до закону Сейму та підпорядкованою Міністру культури та національної спадщини Республіки Польща. Основна мета центру – ініціювання, підтримка та реалізація заходів, спрямованих на розвиток діалогу між поляками та народами Східної Європи, зокрема українцями, білорусами, грузинами, молдованами, а також росіянами, які засуджують злочини режиму Володимира

Путіна. Юліуш Мєрошевський, на честь якого названо установу, був одним із найвідоміших польських публіцистів ХХ століття та виступав за співпрацю між поляками і народами, які зазнавали утисків від російського та радянського імперіалізму [22].

Дослідження також підкреслює методологічну надійність отриманих даних: вибірка опитування була сформована з урахуванням основних демографічних показників, а результати репрезентують населення України (за винятком тимчасово окупованих територій та громадян, які перебувають за кордоном).

Загалом, досвід українсько-польської співпраці на фоні сучасних викликів свідчить про високий потенціал розвитку міждержавних і міжсупільних відносин, де важливу роль відіграє публічна дипломатія як інструмент для подолання історичних суперечностей та зміцнення партнерства.

ВИСНОВКИ

Історія, безумовно, є одним з найскладніших аспектів у відносинах між двома країнами. Нерозв'язані питання, зокрема щодо Волинської трагедії та інших болючих моментів спільної історії, не можуть бути ігноровані. Однак важливо пам'ятати, що історія має бути не лише темою для конфліктів, але й платформою для діалогу та примирення. Створення спільних історичних комісій, проведення відкритих публічних дебатів та культурних ініціатив дозволяють обом народам краще зрозуміти не лише свою історію, але й спільні трагічні сторінки, що відкриває шлях до взаєморозуміння.

Важливим кроком буде розвиток цієї ініціативи через посилене залучення громадянського суспільства і створення можливостей для міжнаціональних обговорень. Визнання болючих моментів історії та прагнення до примирення може стати потужною основою для нових відносин, де пам'ять про жертви обох народів служить не лише для відновлення справедливості, але й як спільний обов'язок перед майбутніми поколіннями.

Збільшення міграційних потоків з України до Польщі, особливо після 2014 року, поставило перед Польщею нові виклики. Польща стала головним напрямком для українських трудових мігрантів, що впливає на соціальну та економічну ситуацію в країні. З одного боку, українці є важливим ресурсом для польської економіки, зокрема в сфері робочої сили. З іншого боку, польські політики висловлюють побоювання щодо соціальних та політичних наслідків цієї міграції. Проблема посилюється через політичні відмінності та побоювання, що українці можуть створювати специфічний політичний вплив на польську політику.

Однак це питання також не є непростим для вирішення. Для зменшення напруги варто працювати над інтеграцією українців у польське суспільство, зокрема через розвиток освітніх програм, культурних обмінів та соціальних ініціатив. Важливим є також забезпечення політичної та юридичної підтримки

для мігрантів, що допоможе їм бути активними і лояльними членами польського суспільства.

Енергетична безпека залишається однією з найважливіших проблем для обох країн. Враховуючи енергетичну залежність від Росії, Польща та Україна мають спільний інтерес у диверсифікації своїх енергетичних поставок. Україна, що прагне знизити свою залежність від Росії, потребує більшої енергетичної співпраці з Польщею, зокрема через розширення енергетичних коридорів і розвиток спільної інфраструктури. У свою чергу, Польща вже має значний досвід у диверсифікації постачань енергоресурсів через інфраструктуру LNG, що може бути корисним для України.

Відповідно, країни мають шукати шляхи розвитку спільних енергетичних проєктів, спрямованих на диверсифікацію енергетичних джерел, а також сприяти розвитку альтернативних та відновлювальних джерел енергії. Це також може включати активну співпрацю в рамках ЄС і міжнародних ініціатив, які допоможуть досягти енергетичної незалежності від Росії.

Однією з найважливіших складових зовнішньої політики є питання безпеки та членства в міжнародних організаціях, таких як НАТО і ЄС. Польща активно підтримує прагнення України до євроатлантичної інтеграції, однак це питання є складним для обох країн, оскільки на шляху України до НАТО існують численні технічні та політичні бар'єри.

Україна прагне до європейської інтеграції та членства в НАТО, що є важливим для забезпечення своєї безпеки. Польща, у свою чергу, виступає за посилення європейських і трансатлантичних зв'язків і є одним з головних лобістів української євроінтеграції. Однак, для подолання розбіжностей необхідно працювати над спільними дипломатичними зусиллями, щоб забезпечити сталість та реалістичність цього процесу в умовах змінюваної геополітичної ситуації. Важливим аспектом буде також підтримка реформ в Україні, що допоможуть їй стати конкурентоспроможною на міжнародній арені.

У своїх зусиллях підтримати Україну Польща водночас зміцнює свій міжнародний імідж. Активна допомога Україні дозволяє Польщі посилювати

статус регіонального лідера, який відстоює демократичні цінності та сприяє протидії зовнішнім загрозам. Це підвищує її вплив у Європейському Союзі та зміцнює позиції Польщі як ключового партнера в Східній Європі.

Для Польщі Україна є стратегічним союзником у забезпеченні стабільності та безпеки в регіоні, враховуючи її географічне розташування між Європою та Росією. Крім того, Польща зацікавлена у зміцненні української економіки, оскільки це створює нові перспективи для польських компаній. Економічно стабільна Україна може стати надійним торговельним партнером і відкритим ринком для польських інвестицій та товарів. Особливу увагу Польща приділяє інфраструктурним проектам, які об'єднують дві країни, включаючи транспортні та енергетичні коридори.

Підтримуючи Україну, Польща також створює надійний захист від потенційних загроз зі Сходу. Як член НАТО, Польща виступає важливим посередником для поглиблення співпраці України з Альянсом, сприяючи реалізації інтеграційних прагнень України та зміцненню безпеки всього регіону.

Від часу Революції Гідності до сучасних подій Польща демонструє солідарність з Україною, що сприяє зміцненню міждержавних зв'язків. Це не лише розвиває культурний та соціальний діалог, а й допомагає формувати позитивний образ Польщі серед українців. У перспективі це може стати основою для подальшого поглиблення двосторонніх відносин.

Польща позиціонує себе як ключовий регіональний лідер, який відстоює демократичні цінності та допомагає сусіднім країнам протистояти зовнішнім загрозам. Активна допомога Україні дозволяє Польщі зміцнити свій міжнародний імідж та посилити вплив у Європейському Союзі. Завдяки підтримці України Польща демонструє солідарність та здобуває репутацію надійного партнера у Східній Європі, що позитивно впливає на її міжнародний авторитет.

Однак позиціонування України як буферної зони між Європою та Росією створює для Польщі певні виклики та ризики. У випадку загострення конфлікту між Росією та Україною Польща може зіткнутися з прямими наслідками, такими

як нові потоки біженців, необхідність значного збільшення оборонних ресурсів і посилення безпекових заходів. Це, у свою чергу, може чинити додатковий тиск на польську економіку та соціальну інфраструктуру.

Фінансова підтримка України вимагає від Польщі значних ресурсів, що включає гуманітарну допомогу, допомогу українським біженцям, військову підтримку та інвестиції в інфраструктуру. Хоча ці зусилля сприяють стабільності регіону та зміцнюють двосторонні зв'язки, вони створюють економічне навантаження, що викликає занепокоєння серед польського населення. Збільшення витрат на оборону та соціальну підтримку може підірвати внутрішню фінансову стабільність та викликати невдоволення окремих груп населення.

Варто також відзначити, що історичні суперечності продовжують впливати на українсько-польські відносини. Спільне минуле, яке включає як періоди співпраці, так і конфлікти, іноді стає причиною політичних напружень. Травматичні сторінки історії, такі як Волинська трагедія, можуть використовуватися певними політичними силами для маніпуляції суспільною думкою, що гальмує процес примирення та взаєморозуміння.

Додатковий виклик становить внутрішньополітична ситуація у Польщі. Деякі політичні сили, наприклад, партія «Конфедерація», критикують обсяги підтримки України, вважаючи їх надмірними та такими, що шкодять національним інтересам Польщі. Це може перешкоджати подальшому поглибленню двостороннього співробітництва, оскільки внутрішні суперечності в Польщі послаблюють єдину політику щодо підтримки України.

Водночас, попри всі виклики, активна підтримка України з боку Польщі сприяє не лише політичному та безпековому співробітництву, але й розвитку економічних та культурних зв'язків. Польща зацікавлена у стабільному розвитку України, оскільки це відкриває нові можливості для польських компаній та інвесторів, а також сприяє реалізації важливих інфраструктурних проєктів, таких як транспортні та енергетичні коридори.

Таким чином, українсько-польські відносини, що базуються на принципах солідарності та спільних інтересах, є важливим чинником стабільності та безпеки в регіоні. Історичні виклики та фінансові витрати є значними, але взаємовигідна співпраця у сфері безпеки, економіки та культури створює основу для подальшого поглиблення партнерства між Україною та Польщею.

Отже, міжнародним акторам, зацікавленим у розвитку демократії в Україні, варто переосмислити свої стратегії впливу, враховуючи сучасні виклики та загрози, і максимально використовувати потенціал публічної дипломатії. Передусім це означає донесення до різних цільових аудиторій інформації про переваги демократичного розвитку, приклади успішного подолання труднощів на цьому шляху, а також підкреслення належності України до європейського простору і спільності цінностей із країнами Заходу.

У взаємодії з широкими верствами населення важливо уникати розмежування між Україною та Європою, надмірного тиску, а також зверхнього чи повчального тону з боку західних партнерів. Публічна дипломатія, спрямована на підтримку демократизації, не повинна бути фрагментарною, обмежуватися окремими сферами або структурам, а також діяти без урахування культурних особливостей України, нав'язуючи виключно західні підходи до вирішення проблем перехідного суспільства.

Також критично важливо своєчасно і відповідно реагувати на антидемократичні впливи з боку авторитарних держав регіону, насамперед Росії. Завдання публічної дипломатії в цьому контексті включає сприяння деконструкції імперського міфу, що пропагується Росією і є несумісним із ідеями демократичного розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Domagała-Pereira K. Protest polskich rolników. Zablokują przejście graniczne – DW – 15.03.2024. dw.com. URL:<https://www.dw.com/pl/protest-polskichrolników-zablokują-przejście-graniczne/a-68546424> (date of access: 29.05.2024).
2. Popowycz O. Polsko – ukraiński dialog – historia i współczesność - Nasz Wybir - Portal dla Ukraińców w Polsce. Nasz Wybir - Portal dla Ukraińców w Polsce. URL:<https://pl.naszwybir.pl/polsko-ukrainski-dialog/> (date of access: 29.05.2024).
3. Bartkiewicz A. Protest na granicy Polski z Ukrainą. Polski rząd popierał umowę, która go wywołała. Rzeczpospolita. URL:<https://www.rp.pl/dyplomacja/art39440821-protest-na-granicy-polski-zukraina-polski-rzad-popieral-umowe-ktora-go-wywolala> (date of access: 29.05.2024).
4. Zaborowski M. Marcin Zaborowski: Polska-Ukraina, czyli najważniejsza relacja nowoczesnej Europy. Rzeczpospolita. URL:<https://www.rp.pl/opinie-politycznospoleczne/art39697371-marcin-zaborowski-polska-ukraina-czyli-najwazniejszarelacja-nowoczesnej-europy> (date of access: 29.05.2024).
5. Zwarycz W. Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Ukrainy w Polsce: "Społeczeństwo polskie jest świadome, że Ukraińcy bronią teraz także Polski" // poland.mfa. URL:<https://poland.mfa.gov.ua/pl/news/wasyl-zwarycz-ambasadornadzwyczajny-i-pelnomocny-ukrainy-w-polsce-spoleczenstwo-polskie-jestswiadome-ze-ukraincy-bronia-teraz-takze-polski> (дата звернення: 29.04.2024).
6. Jeffrey D. Sachs and Andrew Warner. Economic Reform and the Process of Global Integration: Brookings Papers on Economic Activity, 26, (1, 25th Anniversary Issue), 1995, P. 1-118.
7. Timothy Snyder. We Should Say It. Russia Is Fascist. The New York Times. URL:<https://www.nytimes.com/2022/05/19/opinion/russia-fascism-ukraine-putin>
8. Александр Кваснєвський: шлях України в ЄС — потрібні закони, справи і зміни.

URL:<https://www.polskieradio.pl/398/7857/artykul/3372540>,александр-кваснєвський-шлях-україни-в-сс——потрібні-закони-справи-і-зміни.

9. Балюк В.О. Гуманітарна допомога Польщі Україні в умовах російської агресії, монографія. Івано-Франківськ, Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2022. 92 с.

10. Баранський О.С. Українсько-польські відносини: сучасний стан та перспективи розвитку . Польсько-українські діалоги. 2023. № 4

11. Внутрішні інтереси Польщі та дружба з Україною. Журнал Forbes Ukraine. URL:-vnutrishni-interesi-polshchi-chi-mozhe-zernova-superechka-zruynuvati-polsko-ukrainskiy-alyans-rozpovidae-gennadiy-radchenko-26092023-16258

12. Войтович Р.В. Польща як ключовий партнер України у наданні гуманітарної допомоги під час війни з Росією. К. : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 114 с.

13. Воскобойник К.В. Становлення українсько-польських дипломатичних відносин. Вісник Черкаського університету. Серія «Історичні науки». 2018. С. 119–132.

14. Гелнер Е. Нації та націоналізм: Націоналізм. Пер. з англ. Г. Касьянов. Київ, 2003. 300 с.

15. Голова МНО Блащак зустрівся з командуванням ЛИТПОЛУКРБРИГ.

URL:<https://www.polskieradio.pl/398/7856/artykul/2939200>,голова-мно-блащак-зустрівся-з-командуванням-литполукрбриг

16. Горбатюк Н. М. Україно-польські відносини: сучасний стан та перспективи розвитку. Міжнародні відносини: теоретичні та прикладні аспекти: Збірник наукових праць. 2022. Вип. 31. С. 189-198.

17. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ: Портал, 2022. 432 с.

18. Грицак Я. Й., Бачинська М. В. Польща - гуманітарний партнер України в умовах російської агресії. Львів : Український католицький університет, 2023. 144 с.

19. Гжегож Мотика: «Сьогодні можна сказати, що поляків та українців ніщо не розділяє, окрім суперечки про один фрагмент історії — волинські злочини» URL:motyka-sohodni-mozhna-skazaty-shcho-poliakiv-ta-ukraintsiv-nishcho-ne-rozdiliaie-okrim-superechky-pro-odyn-frahment-istorii-volynski-zlochyny/

20. Дмитро Кулеба: Люблінський трикутник - це яскравий приклад нового тренду міжнародної політики. Міністерство закордонних справ України. — URL:<https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskiy-trikutnik-ce-yaskravij-priklad-novogo-trendu-mizhnarodnoyi-politiki> (дата звернення: 25.10.24)

21. Дорош Л. О. Гуманітарна допомога з Польщі для постраждалих від російської агресії на сході України. Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. 83 с.

22. Дослідницька агенція: Info Sapiens. URL:<https://www.sapiens.com.ua/ua/socpol-research-single-page?id=242>

23. Дуда порівняв Україну з «людиною, що тоне, і може потопити рятівника». Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/576231-duda-porivnav-ukrainu-z-potopelnikom-akij-hoce-potopiti-polsu/>

24. Зашкільняк Л. О. Українсько-польські стосунки в роки Другої світової війни: проблеми інтерпретації. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. 2019. С. 14–27.

25. Зеленько Г. Траєкторія розвитку українсько-польських відносин у посткомуністичний період. URL:<https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2021/1222/094918--ukra-ns-k-vdnosini-lybl-n.pdf>.

26. Зеленюк Х. Польські фермери проти України: хто стоїть за протестами, чи справді проблема в українському зерні та як відповість Київ. ТСН.ua. URL:<https://tsn.ua/exclusive/polski-fermeri-proti-ukrayini-hto-stoyit->

zaprotestami-chi-spravdi-problema-v-ukrayinskomu-zerni-ta-yak-vidpovist-kiyiv2517607.html (дата звернення: 29.10.2024).

27. Іваненко О.В. Розвиток міжнародного економічного співробітництва України з Польщею, 2020. 85 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/78758/1/Ivanenko%2-Bachelous_paper.pdf (дата звернення: 10.10.2024).

28. Калакура О. Українсько-польські відносини міжвоєнних років у сучасній українській історіографії. Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. 2017. С. 290-299.

29. Карась А. В. (Ред.) Польсько-українське гуманітарне партнерство під час російсько-української війни. Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. 195 с.

30. Кіссінджер Г. Дипломатія; пер. з англ. К.: Видавнича група КМ Букс, 2018. 930 с.

31. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй вісторичному контексті; пер з англ. 2-ге вид. К.: Нашформат, 2018. 320 с.

32. Лазарович М. В. Історія України: навч. посіб. К. : Знання, 2008. – 683 с.

33. Люблінський трикутник – новий формат України, Польщі та Литви. Посольство України в Румунії. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/lyublinskij-trikutnik-novij-format-ukrayini-polshchi-ta-litvi> (дата звернення: 20.10.2024).

34. Майбутній мер Варшави пообіцяв підтримку мігрантській спільноті. Наш вибір. Портал для українців у Польщі. URL: <https://naszwybir.pl/majbutnij-mer-varshavy-poobitsyav-pidtrymku-migrantskij-spilnoti/>

35. Михайлов Д. У ДПСУ розповіли про ситуацію на польсько-українському кордоні. Суспільне|Новини. URL: <https://suspilne.media/697276-u-dpsurozpovili-pro-situaciju-na-polsko-ukrainskomu-kordoni-stanom-na-ranok-3-berezna/> (дата звернення: 29.10.2024).

36. Міжнародні відносини: поняття, рівні та різновиди, 2018. URL: <http://studies.in.ua/shpora-geopolitika/2417-48mzhnarodn-vdnosini.html>. (дата звернення: 10.10.2024).
37. Моравецький М. Солідарність і амбіція - Польща в Україні - Portal Gov.pl. Польща в Україні. URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/solidarnisti-ambicij-20200505> (дата звернення: 29.10.2024).
38. Поліщук Н. Дискурс ідентичності. Крізь призму порівняльних студій літератури, 2023. 232 с.
39. Промова президента Польщі Анджея Дуди у Верховній Раді України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3489492-promova-prezidenta-polsi-andzea-dudi-u-verhovnij-radi-ukraini.html>
40. Розвиток підприємницької діяльності в Україні, 2017. 40 с. URL: <https://www.docsity.com/ru/rozvitok-pidpriyemnickojidiyalnosti-vukrajini/1515860/> (дата звернення: 10.10.2024).
41. Романенко В. Поляки розблокували всі пункти пропуску на кордоні з Україною – ДПСУ. Українська правда - новини онлайн про Україну. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/04/29/7453439/index.amp> (дата звернення: 29.10.2024).
42. Стан та перспективи стратегічного партнерства Польщі та України. Міжнародна група з дослідження відносин Польщі та України. URL: https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2023-03/ФІНАЛ_Stan%20i%20perspektywy%20partnerstwa_UA_2--XII-1.pdf
43. Флорида Р. Homo creativus: як новий клас завойовує світ. Київ: наш формат, 2018. 432 с.
44. Ян Томаш Гросс: «Історія знає багато прикладів, коли сусіди починали вбивати одне одного, щойно ситуація дозволяла». URL: https://lb.ua/culture/2021/10/31/497370_yan_tomash_gross_istoriya_znaie_bagato.html
45. Ярошевич Н.Б. Бюджетна система: Практикум: Навчальний посібник. Львів.: «Новий Світ2000», 2019. 400 с.